

Къонакъ алыу

Москваны эмда Битеу Русьну Патриархы Кирилл:

Мен Къабарты-Малкъарны жамауатыны жүрек жылыуун сезгенме

НАЛЬЧИК АЭРОПОРТДА ОРУС ПРАВОСЛАВНЫЙ КИЛИСАНЫ ТАМАТАСЫНА КЪМР-НИ БАШЧЫСЫ ЮРИЙ КОКОВ ТЮБЕГЕНДИ

Быйж кюн эрттенликде Нальчикни аэропортунда Патриарх Кириллге туберге кеп халкъ жыйылганды. Аланы арасында КЪМР-ни Башчысы **Юрий Кокос** да бар эди. Бу жумушха «Кабардинка», «Балкарария», «Терк къазакъла» ансамбльлени артистлери да къатыш хандыла. Ала къонакъны аллына миллет кийимледе чыкъганлары, анга жыр айтанлары уа бу ишге бютюк къууат бергенди. Терде болуучусу, сыйлы къонакъга туз эм гыржин бла тубегенди. Журналистлени жолочулугу не мурад бла къуаралганыны юсюнден сорууларына жууап бере, Патриарх Кирилл регионга биринчи кере келгенин бидиргенди. «Мен Шимал Кавказда алыкъа болмаганма. Бу жолочулукъ манга артыкъда мағаналыды. Аны Къабарты-Малкъардан бошдан башлаганма».

Къонакъ алыну юсюнден материалла 2-чи, 3-чо беттеде басмаланадыла.

Бюгюн биз артыкъда улуу ишни бардырлыкъбыз – Мария Магдалина атлы килисаны христиан терелеге кере ачарыкъбыз эмда сыйлы атерикбиз. Анга къабартылы бийче Мария Темрюковнаны кеддеги мелек жакъчысыны аты аталганын биле да болуруз. Ол Иван Грозныйни юй бийчеси болганды. Россейни бла Къабартыны араларында ёмюрлюк байламлыкъла жолну да аланы бир юйор къураганлары салганды. Шимал Кавказга жолочулукъну Къабарты-Малкъардан ма аны ючюн башлаганма. Республикага мамырлыкъ, аны кеп миллетли халкъына тынчылыкъ, ырадатлыкъ, келишилукъ тилейме»,- дегенди ол.

Аэропортдан Патриарх Кирилл Юрий Кокос бла бирге Сыйлы Равноапостольная Мария Магдалинаны килисасына атлангандыла.

Орус патчах Иван Грозныйни бийчеси Мария Темрюковнаны мёлек жакъчысы Мария Магдалинаны соборун сыйлы этуу

Эрттенликден да килисаны аллында халкъ кеп жыылып эди. Христианлыга бля бирге бери баша динлени келечилерини да келгенери уа бу иш артыкта магъаналы болганына шагъатлык этеди. Патриархха тобегенлени арасында КъМР-ни Парламентини спикери **Татьяна Егорова** Правительствону Председатели **Мусукланы Алий**, РФ-ни Къырал Думасыны, КъМР-ни Парламентини депутатлары, министрле, ведомстволаны келечилери да бар эдиле. Бери Шимал Кавказны регионларындал паломникле да келгендиле.

Соборну мурдор ташын 2004 жылда Къабарты-Малкъарны биринчи президенти **Валерий Кокос** бля Ставропольну эм Владикавказны алгынныгы епископу **Феофан** салгъанларын эсгерттирге сюеме. Бир нечча жылны кырулуш тире бардырылганды, алай бир кезиуде торло-торло сылтаула бля аны токтатырга тошгенди. Эки жыл мындан алгъа кырулуш ишле жангъдан башлангандыла. Бююнюлкъде уа тышында битеу тийишли ишле бошгъандыла, аны ичинде болгъан ариулукъгъа уа сейир этерчады.

Христиан дин жорукълагъа кере аны сыйлы этуу а Къабарты-Малкъар Россейге къошулгъанды 460-жыллыгыны чеклеринде бардырылганды. Байрам ишле келир жын болуукъдула. Къабакъ эшиклене аллында уа Орус Православный Килисаланы башчысына Къабарты-Малкъарны Мусульманларны дин управлениясыны таматасы **Хазратани Дасежев** эмда республикада миллет-культура араланы келечилери тобегендиле.

къабартылы бийче Гошаых Темрюковагъа нек аталгъанын билдирип, аны Россейни патчагы Иван Грозный бля бир ююкр кырулганын Кавказны халкъларына артыкта улуу магъана тутханын чертгенди.

Дин төреле толтурулгандан сора бу сыйлы иш бардырылганы бля байламлы алгъышлаула болгъандыла. Биринчи болуп Пятигорскну эм Черкесскни архиепископу **Феофилакт** селешгенди. Ол Орус Килисаланы башчысына бийыл 15 майдан Къабарты-Малкъарда «Иман» деген христиан радиовещание башланганын билдирип, бу ишге ахшылкъ тилегенди. Былтыр а былай радиоканал Къарачай-Черкесде ишлен башлагъан эди.

Дин къуллукъчуланы атларындал **Феофилакт** Патриарх Кириллге Къабарты-Малкъаргъа келгени, килисаны сыйлы этууге аталгъан жулушлагъа къатышханы ююн ыразылыгъын айтханды. Бу жулуучулукъ аны эсинде кеп жыллагъа къалыр ююн а анга сыйлы Мария Магдалинаны сураты бля иконаны саугъалагъанды. Ол а бир къолунда пасха жумуртханы, башхасында уа Нальчикни килисасын тутуп тургъанча ишленгенди.

Ызы бля жыылылганын алларында **Юрий Кокос** селешгенди. Ол Къабарты-Малкъарны халкъыны атындал Патриархха республикагъа айтхан ариу сөзлери ююн ыразылыгъын билдиргенди. **Юрий Александрович** православный динни Россейча кеп миллетли, кеп динли кыралда магъанасы артыкта улуу болгъанын чертгенди. «Орусу православный дин къуллукъчула конфессияланы араларында кели-

биркидиргенин да белгилегенди. «Хорламанлы, жетишмилени мурдорун ата журтубузгъа сыйемклик, иман, патриот сезимле кырайдыла. Бу шартла бизни халкъгъа Улуу Ата журт урушда хорларгъа онг бергендиле» - дегенди **Юрий Александрович**. Ол Патриарх Кириллге республиканы халкъыны атындал саулукъ, тынчылык эмда мындан ары да къуллугъун бийк даражада бардырырн тежегенди. «Бююнюлкъде 460 жыл мындан алгъа, биз ёмюрлеге Россей бля биргебиз!» - деп къошанды ол.

Орус Православный Килисаланы Башчысы **Кирилл Къабарты-Малкъарны**, битеу Шимал Кавказны халкъларына ауаз этгенди. Ол сөзюнде бирлики, мамырлыкъны, тынчылыкъны сакъларгъа чакъыргъанды. «Биз бююн Къабарты-Малкъарны ара шахарында сейирлик, ариу килиса ачханбыз. Анга Иван Грозныйни юй бийчеси Мария Темрюковнаны кекедеги мёлек жакъчысыны аты аталганды. Ол патчахны кезиунде уа бизни халкълаа жашуларанда тарых магъаналы иш болгъанды - биригиу. Андан бери озган ёмюрледе биз бир бирге билеклик эте, урушладан, ачлыкъдан, къыйынлыкълардан, сынауладан ётгенбиз», - дегенди ол.

Патриарх **Кирилл** кавказ республикалы оюучулары арасында бек алгъа **Валерий Кокос** бля танышп, кеп жылланы аны бля шухёлукъ журюктенин да билдиргенди. «Мен аны жюргимден суйген эдим. Ол Нальчикде былай килиса ишлерге оюу этгенине, аны мурдор ташын салгъанына да ол заманда бек къуаннган эдим. **Валерий Мухамедович Къабарты-Малкъарны** халкъыны

рахматлыгъына табынып, бююн биз бу килисаны сыйлы этер ююн улуу къыйын салгъанды», - дегенди эмда республиканы халкъына ыразылыгъын айтханды.

Ол шендою Къабарты-Малкъарда динлени арасында халла саулай Кавказгъа, Россейге да ююг болгъанларын чертгенди. **Юрий Кокос** хуа республиканы айтхытугъа салгъан къыйыны ююн ыразылыгъын билдиргенди. Шендою кыралда динлени арасында мамырлыкъны сакълуу артыкта магъаналы борч болгъанын чертип, Патриарх былай айтханды: «Россей Балтий тенгизден Шош океангга дери созулгъан деменглик, кырыулу кырал болгъанына, ол халкъланы биркидирип, аланы арасында келишуулукно жалчыталгъаны себеплик этгенди. Кеп миллетли кыралда адамланы биринчи, экинчи сортха юлеширге жарамайды. Хар кимге да, динине, миллетине, терисини тюрсюнюне да кырамай, политикада, бизнесде, жамуагъ жашауда тенг онгла берилерге тийишлидиле».

Шендо уа Россейде мамыр жашууга бюсюремей, аны халкъларын бир бирге кырашчы этерге излеген кючлеге къажуа турургъа да чакъыргъанды. «Христианлыланы бля мусульманланы, Россейни төрели дилерини башха келечилерини араларында келишуулукъ саулай кыралда да мамырлыкъны ышангылы мурдорду. Бу сөзлени мен мында, Нальчикде, келюм бютюнда кетюрюлюп айтама: бизни кырыубуз, кючюбюз да - бирликдеди!» - дегенди Патриарх.

Акъры 3-чю бетдеди.

Килисаны сыйлы этуу бля байламлы жумушла бошлгъандан сора Патриарх **Кирилл** литургияны бардырыгъанды. Анга бу ишде Къазаны эм Татарстанны митрополикти **Феофан** (алгын ол Ставрополь эм Владикавказ епархиягъа башчылык этгенди) Пятигорскну эм Черкесскни архиепископу **Феофилакт**, Ставропольну эм Невинномыскни митрополикти **Кирилл** эм башха дин къуллукъчула болушкандыла.

Литургия уа къыйын, алай аны бля бирге уа ариу этеди. Экисагъатлыкъ службаны тюзюней эфирде «Къабарты-Малкъар» эм «Союз» телеканаллада кёргозгендиле. Мария Магдалинаны килисасы улуду, болсада ол кюн Патриархны сөзюне тынгыларгъа келгенлени саны асыры кепден, халкъ мекямын ичине сыйынмагъанды. Болсада ала да бу сыйлы ишледен бир жанындан кылмаз ююн, арбазда улуу экран салынып, служба къылай барганы аны кёргозюлюк тургъанды.

Причате төрени аллында уа протомьер - Пятигорск епархияны информация-басма бёлююню таматасы **Михаил Самохин** ауаз бергенди. Ол сөзюне Мария Магдалинаны жашуулу, ол Аллахка ийманны жайгъаныны юслеринден айтханды. Сыйлы Марианы аты

шулюкно, бир бирни ангылауу жалчытуу жаны бля кеп жумушла бардырадыла. Ала төрели динле бля терен байламлыкъла кырап, жамуаутны намысха, адеп-къылыкъгъа юйретедиле, миллет культураны, халкъланы төрелерин сакълуугъа улуу къошумчулукъ этедиле. Ма аны ююн христианлыла бля бирге мусульманла, иудейле, башха конфессияланы келечилери да Моксваны эм Битеу Гусьну Патриархы Кириллге журмет этедиле, аны сөзюне кыруу Россейде угъай, тыш къыраллада да тынгылайдыла», - деп чертгенди республиканы Башчысы.

Къабарты-Малкъарда динлени араларында тынчылыкъ, ырахатлыкъ, келишуулукъ не къыйын заманлада да сакъланганлай келеди. Ол а республикада мамырлыкъны мурдор болгъанын да чертгенди **Юрий Александрович**. «Ёмюрлени теренинден бу жерледе тюрлю-тюрлю конфессияланы келечилери бирге жашагъандыла. Бир бирни ангылауу, хурметлеу, сыйлау, къонакъбайлыкъ этуу бизни халкъланы баш шартларыдыла. Ала бююн да сакълангандыла. Алай шендою дунияда динлени араларында, ичлеринде да къыйын процессле барадыла. Болсада ала төрели динлеге бир бирлерин ангыларгъа

чырмамайдыла» - деп, ол светский власть органыла бля дин къуллукъчуланы араларында байламлыкъла мындан ары да кыралыбызда мамырлыкъны сакъларгъа себеплик этериклерин чертгенди.

Ол кюн бардырылганы сыйлы ишлени юслеринден кесини оюун билдире. **Юрий Кокос** килисаны ачылганын республикагъа энчи магъаналы болгъанын чертгенди. Дин культура арала уа, не заманда да халкъны игиликте, ариулукъгъа келендирип, адамланы жюреклерин башхалагъа ачыкъ этгенлерин чертгенди. «Россейни тарыхында бююнча сынаулу кезиуде былай жумушла артыкта керекдиле», - деп къошанды ол.

Юрий Александрович килисаны кырулушуна республика саулай къатышханын, предпритияла, бизнесменле, адамла да къолдан келгенчи болушханларын да белгилегенди. Ол халкъгъа, килисаны ишлетген архитекторлагъа, кырулушчулагъа, суратчылагъа да ыразылыгъын билдиргенди.

Сөзюне ахырында республиканы оюучу Орус Православный Килиса кыралны къыйын кезиулеринде, къууачылада да халкъ бля бирге болгъанын, аны игиликте чакъыргъанын, къыйынлыкъланы аллында

Орус патчах Иван Грозныйни бийчеси Мария Темрюковнаны мёлек жакъчысы Мария Магдалинаны соборун сыйлы этиу

Ахыры Аллы 2-чи беттеди.

Ол Мария Магдалинаны килисасына саугагъа Серафим Саровскийни иконасын эмда пасхальный жумуртханы бергенди. Ставропольну эм Черкесский архиепископу Феофилакты Шимал Кавказда христиан динни жайлыуунда салгъан къыйынына уллу багъа берип, анга жорну эм юсде жюрютюлген тегерек иконаны саугалагъанды.

Пятигорскну епархиясына этген болушлукъ ючюн Къабарты-Малкарны Башчысы Юрий Коков сыйлы князь Даниил Московскийни орденини 3-ю даражасына, Парламентни спикери Татьяна Егорова уа тёрели дин ниетлени жайганы ючюн «Патриаршад благодарность» майдалгъа тийишли керюгендиле.

Дагъыда Патриарх Кирилл сыйлы Пантелеймонну Черкесскде ишленлик эмда Покров Пресвятой Богородицы Бахсанда салыныркы килисаланы мурдор ташларын сыйлы этгенди.

Битеу жумушланы ахырында Патриарх Кирилл, Юрий Коков эм Татьяна Егорова мамырлыкны, тазалыкны белгилерин - акъ кегюрчюленни - кёкге ийгендиле.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

ТЮБЕШИУ

Мамырлыкны, келишиулукню эмда ырахатлыкны кючлендириуню ышангылы себеби

Нальчикде Мария Магдалинаны соборун сыйлы этиу бла байламлы жумушла бошалгандан сора Орус Православный Килисаны Таматасы сыйлы Кириллни бла КъМР-ни Башчысы Юрий Коковну тюбешиулер болганды. Патриарх республикада болгъан кезиуню оюсонден айта, анга жарыкъ тюбегенлери эмда аламант къонакъ алыу кзурагъанлары ючюн жюрюк ыразылыгъын билдиргенди.

- Бек башы, -дегенди ол, - республиканы жюрюк тебиуню сезерге бла эшитирге, дин жорукъла толтургъан кезиуде адамланы кёллери кётюрюлгенин кётюрюге онг чыкъганды. Адамланы жарыгъан бетлери, кёллери, ышарыулары. Ала жюрюкден келедиле. Бир торлю кёзбау, ёторюк жокъду. Мен керти окъуна бу жерде жашагъанлары жюрюк жылыуларын сезгенме. Храмад торлю-торлю миллетлени келечилери бар эдиле, ол манга бек хычуун керюнгенди. Къабарты-Малкъарда миллетле аралы халлада келишиулук сакъланганы, республика иги жагына торленгени ючюн жюрюгимден ыспас этеме.

Мен мында эрттеден бери да болмаганма. Ол себепден Нальчикни танымал окъуна къалганма. Бек

ариу, бек аламант, жылы шахарды. Акъ башлы тауланы ортасында уа ол бютюн тауушлукъ керюнеди. Къудурет бу жерге аллай бир айбатлыкъ бергенди! Адамла аны мутхуздандырмазгъа керекдиле. Жигер урунуулары бла ала аны бютюн ырахатлы, мамыр, тынчылыклы, къууанчлы этерге тийишдиле. Къабарты-Малкъаргъа кёлле келип солурча, спорт бла кюреширча, огъурлу халкъыгъыз бла да таныширча. Мен республика андан ары жашнай барырын тилерикме.

Юрий Коков Къабарты-Малкъар Шимал Кавказда быллай даражалы тюбешиу баргъан биринчи субъект

болганы, республиканы халкъыны тарыхына уллу эс бурулганы эмда хурмет этилгени ючюн жюрюк ыразылыгъын билдиргенди. Ол светский эмда дин властыланы араларында бирге ишлеу кючлене барырга кереклисин, ол жамауатны ырахатлыгъын, мамырлыкны эмда келишиулукню сакълауа себеплик этеригин чертип айтханды.

Тюбешиуге Пятигорскну бла Черкесский архиепископу Феофилакт къатышханды.

КъМР-ни Башчысыны бла Правительствоусуну пресс-службасы.

ЭСДЕ ТУТУУ

Доктор усталыкыны, тазалыкыны, огурулукуну эмда таукеллики юлгюсю

Буюган КЯМР-ни Парламентини 5-чи чакырылыууну депутаты, КЯМР-ни сыйлары ботталаны батталны жашы Хадисге 59 жыл толук эди. Ол Нальчик шахарны 2-чи номерли клиникалы болыни-цасына кен жылланы башчылык этгенди, ахыр кондерине дери уа Республикалы болыницаны таматасы болгонды.

Ботта улу Нальчикни 2-чи номерли клиникалы болыницасын мурдор ташындан ишлетип башап, ол республикада бек даражалы саулук саксыла учуреджяны бурулгуну кырууну, билимин, сынауну да аймаганды. «Ол анасына сый-хурмет этгенди, сабылеме кыйгыыра билгенди. Алай аны жашуунда баш жери сойген аны алганды. Биз юнде табаны тамата эмда эре баласы болбанды деп алай лакырда этип турганыбыз. Кертисин айтханда уа, ол алай эди», - деп эсгереди Хадисни тамата кызы Тогузаланы Залина.

коллегалары. - Операцияны терк бардырганды, алай ашыгышлык бир заманда да этмегенди.
Адам отукса кылай турды, мен ыйкы

кюн окуна ишине алай тансык болома деп сейр этичю эди Хадис Батталовди. Ол башка медикледен да ишлерине аллай сойомеклики излегенди, анда тутхан ишине айт башындан кыараса, аны чыртада аныламаганды.

Болыницасын хар отуун, хар мюйюшюм да уста билгенди. Аны сунмай тургандай чыгык кыалгыра хунери бар эди, ол бир тапсыз зат болганын анылаган сунар эдинг. «Ол, алгандан да билип, керекли мадарла этгенди. Биз, сабылери, шүкълары, жууукла, биргисине ишленге да, аны кыанат тобюнде жоюргөнбюз, Барыбыз да экос квалдык», - дейди Залина.

Буюгонюкде да болыницаны: «Тамата уа не айтыркы болур эди?» - деп, анда ишленге аны сагынганылай турдыла. Ботта улу 2-чи номерли клиникалы болыницакы кесини жоюргн, битеги кырууну, кючюн, медицинага сойомеклиги да салганды. Буюгон ол бизни арабызда жок эсе да, аны аты унутулмаганды, ахыр негерлерини, саусуларын жоюркерлеринде кыалганды.

Наталья БЕЛЫХ.

ОНОУ

Кыя аны атын журюютюрюкдю

Озган байркы кюн Огырни Чегем элнн жер-жерли советини сессиясында элнн тийринеде тауландан боттаныгы КЯМР-ни сыйлары сакты, КЯМР-ни Парламентини депутаты, Республикалы клиника болыницаны баш врачы Ботталаны Батталны жашы Хадисни атын атауну юсюнден очуу кыалганды. Ол Булууну эм Эл-Тобю элдеде жашаганын тилектери кыа этилгенди.

Элни башчысы Куулиланы Ибрагим бизге айтканыча, белгили врачны аты башыл ауузда бийкилги 2655 метрге жеткен кыагыз аталады. Андан сора да, алайда ача эсгертеме да салынырыкыды. Курулуш ишле башланганда, аланы жууук заманда бошарга белгиленди. «Аны ачылууну жуууклары, коллегалары, негерлерди да келгире айтхандыла. Ол кюн а теппеге өрлү кураллыкыды», - дегенди ол. Кыулий улу билдиргенича, бу конюнде КЯМР-ни Парламентине тилек этилликди.

Ботталаны Хадис Чегем ауузда болса, бу теппеге чыкмай кыалмаганды. «Биринчи кере уа ол элге иги негери Кетеничаны Борис бла келгенди. Андан сора уа терк-терк жокялганыды бизни. Бу теппеге чыгып, алайда сагыпта бля аны аты унутулмаганды, ахыр негерлер баш тоз кып аыздына кырюгенди. Баям, Хадис табигыйтасы ариулуугундан заууклык табыл, ишинден, жуууплыкыдан, кыйын борчандан солуи болур эди.

Ол элге бек жараганды, адамлары бызга бакыганды, келгеле операцияны кеси этгенди. Аны алтына барганга бир заманда да утгай демедеги. Булууну чыга, Эл-Тобюнде жашаганыда аны хурметин кероп, теппеге аны атын атагыз тилекти кеслери этгенди», - деп билдиргенди Куулиланы Ибрагим.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

Ботта улу кыаты, нызамны сойген адам болганын. Алай бек алга уа ол кесинде башлаганды. Ол курууда сынауну, билимин илгендиргере, жетишимгере эткингенди, болпалык тоюлме, элпаймады. Адам сөлзени ахырда аныламаганды. «Тенн бизни неден да башка салганды. Алай аны бля бирге ол огурулу, ахшы, чомарт адам болганды. Андан бир жуук тилегенгере болушурга кылуондан келсе, утгай деп бир заманда да айтмаганды», - деп эсгереди Залина. Солуу, байрк кюн деген жок эди. Арамы аны танып, орамда окуна тохтатып, содуула бергенди. Ол бир заманда да ачыланмаганды, хыны сөлшөмөгөнди алабга. Бек сойгени уа у-лыкалда утаргыра. Алай саусузга керек болоса деп сөлшөгөнди окуна, солугууну унутуп, болыницаны жетип кыалууну эди.

Аны кабинетимге да ачык болганды. Ол коллегалары кеслери он элалмаган саусузга кыараны тилеселе да, алабга да утгай деп айтмаганды. «Хадис Батталовни операцияны бек сойгенди. Мен аланы кезинюнде солуган этеме деучю эди, - деп эсгереди аны

Саулук

Кюнню халына бойсуна

Хар эртенликден Биринчи каналда белгили телеведущий эм врач Елена Малышева саулуклу жашууну кылай кыруарга кереклисин анылаптыды. Эфирни кермеи кыалганлабга уа программаны эм сейр темаларын эслерине салыркы.

Тюрденуле кимге кыоркюулуудула Кен жылланы медицина метеоэсимили адамданы тарыгыларын керекчи сынаулабга санан турганды. Алабга басыу бурюула да анга кере эдиле - «Кесинги кыюлга ал Кесинги чыныкчыр! Иш бля кюред да, ауруларынгы унут». Алай алгыракалда бу жаны бля тынгылы мурдору бля улуу илму тинтиш иш басмаланганды. Ол врачланы бля саусузланы араларында кен жылланы жери табып турган дарагына кыруурукуду. Биринчиден, медикле тоздиле: саулуклу адам кюнню халына артык кыайгырмайды. Экинчиден, саусузла да тоздиле: метео-вокада тюрленулеге боюсунган кыоркуулу аурулула уа тоюлоюдула.

Хауа басым энишге тоюсе

• Жауун, кыар жаууаны хауаны басымы тоюсени бля байламдыла. Артриттери болган абадала конно тюрленгенин ижилерин кыайгаганыларындан окуяны анылап кыардыла.

Кылай болады: жик суусун затдан толгван

анчи орунчуктады. Хауа басым тоюсе, ол суусун кенгерип, анга сыйырмай башлайды. Ол а алайда жыйылган нервала жанындан да кесин билдиреди. Жик ауруп башлайды!

Не этерге тийишиди: ачытханы селейтирге болушдан дарманла ичере.

• Япюнул апилемди тинтилерине кере, аорталарны анервизмасыны юзюкюлерин саусузланы кыбюсюнда хауа басым тоюген кезиуде ачыкыланадыла.

Кылай болады: хауа басым тоше баргыаны сайын тамырла кенгериле эмда анервизманы жеринде юзюкюлу чыгады.

Не этерге тийишиди: хауа басымны тоюшгенине эс буруп, дарманланы хайрыландып, кыан басымгызыны селейтирге кореширге.

Кыар, сууук

• Илму эспелгенгере кере, суууклыкда инфрактыр кыоркуу бетирек чыгады.

Кылай болады: суууклыкда тамырла кысыладыла. Ол санда коронар тамырла да - аны сылтаундан жоректе кыан кереклисин бир бармайды. Башка жанындан э ууакс катилерикчылдыны кыруушкандыры ючюн атеросклеротикалы уюула улуу тамырланы битер кыоркуа болуукыдула.

Не этерге тийишиди: конюнге кере кийинчер. Кыюп кылапаны да унутмазгы!

• Астмалары болганла бу жаны бля бютюн бек кыыйналып тебийредиле.

Не болады: сууук хауа, солуу органлабга сингип, өпке тамырланы бля хырыланы

кысылынуларына келтиредиле. Адам бууулул башлайды. Астматикни бурнуу арга эсе уа, ол кезиуде сууукыга чыккыган анга бютюн кыоркуулуулу. Ол кезиуде ауузу бля солурга тоюшгенини сылтаундан буз хауа өпке тамырлабга уа тоз да ол халда жетеди.

Не этерге тийишиди: ингалатор жюрюртюрге. Бюлүкчү чыргеп солурга.

Иссилик

• Мыйлыларыны атеросклерозу болганлабга кызылуукда туруу бек кыоркуулууду.

Не болады: тегерекдеги хауа 30 градусдан кетюрюлсе, мыйлы да кызылып тебийредиле. Аны эсебинде уа башка кыаны жюрюкю бууулады. Мыйлы бля жене кыала шахарда «Справедливая Россия» политика партианы жер-жерли бекюмоно себеплик этиюу бля кыуралгандыла.

Анда бизни республикадан Элбрус райондан Башыйланы Махмути бля Жапугуны Жюсюн жетишимли болгандыла.

Биринчи, 85 килограмм аурулукчуду туу, төрт сермешин.

Анатولي ТЕМЮРОВ, Башыйланы Махмути.

СУРАТДА: Башыйланы Махмути.

Спорт

Нальчикни «Спартакында» поржюле кычан да ойнагандыла. Заур Гогибедашвили, Георгий Лобжанидзе, Александр Чихрадзе - аланы барысын да жуукларыбызны кыргенбиз. 2000-чи жылланы экинчи жарымында командабыз Россияни премьер-лигасында дайым ойнаганында, ала келгенине бютюн аслам болгандыла. Кен хорамлларыбызда Шилиуну (Александр Амиулашвили), Гоганы (Гогита Гогу), Серены (Давид Сирадзе), Руханы (Гуджа Рухани) кыыйнары уттулду.

Алай бир ыйкык мындан алгпа 35-жыллык Давид Сирадзе энци футбол ойнамазгыны билдиргенди. Спорт жашау кыксыды, алай эсе да, аны кетгени карачуулану муудаландырганды. Буюган а ол бизни ушакч негерибизди.

«Айтхылы команда болурга онгла бардыла»

- Давид, сиз футболдан кетгенигиз ийнарныгыбыз келмейди.

- Хар нени да кесини заманы болоды. Жаш тейюбюз кючюлдү, алайга жол бергере керекди. Халкыда айтхылыгына, бир минуту кыч кетгенде эсе, бир жыл алабга кетген эди.

- Тренерлик бля уа кюрештирикмисиз?

- Угай. Футболдан жашауу ахырысы бля айырып кыорыкк да тойюме, унутуу Горжюде спортру бу тюрлюсун айтхытууга ююшюмо кыошаргабыз.

- Сиз футбол болганында. Эседе кыалган кезуиме юсерлендин айтгаысы эди.

- 1996 жылда, онбеш жылмады, Тбилисини «Динамо» тошгеме - алай бля эм улуу мурамын толганды. Ол Европалы клубуун алгандында, аты битеу дубюугай айтхылган эди. Аны ючюн бу айтхылык командага кыошурганым бля, кертиси бля да, насьобым тутханды. Аны санында 1998 жылга дери ойнаганында, аны кыздан юч жылы Тюркю «Эрзурум»спорунда» иршигеме.

Ол бек иги шюк эди.

- Андан сора уа абдан кыауумда да жетишимли болгансыз?

- Хау, 2001 жылда артка Тбилискге кыайтанма, алай «Динамо»угай, «Локомотивы». Кел заманы летиюнер болуп турганма. Немисли «Унион» (Берлин), «Айнтрахт» (Трир), «Эрзегбирге» (Ауз), «Падеборн» (Падеборн), россияли «Спартак-Нальчик», Молдаваны «Дачицы» - алай бля майданга кел жерде чыккыганма.

- Алай артыкда кел заманга уа Нальчикте бири кесигизиз?

- Ол жыларыны энци жылуулу алабга кетгенде. Коллективтеби - аламай, айтхылык тренерибиз - Юри Красножан, ишангылы шүкярлери да кеп.

- Сиз Нальчикни командасын кыурасгысыз, кимни алытык эдингиз? Ападан бири кесигизиз?

- Керейли! Бир адамны кышмай кыюсам, келюне тийесин. Кыабык эшилкени кыоруларга КТО Фредриксону салыкч эдиле.

Олорду унутууну арасына жерлеши - Александр Амиулашвили бля черюгюргияны Миодраг Джурджевичи. Кыайырларында - россияли Валентин Филатову бля Владимир Кисенкову. Жары кыорууланууда - россиялиле

Роман Концедалову, Казбек Гетеривани, Аслан Машуковну бля Гогита Гогуны. Чыбуулыга уа - мени бля бирге Шамиль Асильдарову.

- Поржюню жыйымдык командадына тошгере, тоз да Бразилияныгыныча, кыыйнды дейдиле. Ол да эр кишени кыбюсю футбол ойнаганы ючюндю дегенюм кюрююдо, алаймыды?

- Жыйымдык команданы кыайсы жыл санында да ойнарга мени насьобым тутханды. Аны ючюн 28 матч бардыргынам.

Андан да кел болур эди, алай чырмаула чыккыган эдиле. Жыйымдык командага тийишли болганымы сөгземе, алай «Спартак-Нальчик» премьер-лигадан кетген эди. Баш тренер клубу санына кышмай тебийредиле, бизни жыйымдык командабызга уа запасынла алмадыла.

- Футболдан сора, Кыабарты-Малкыарны юсюнден эсигизме не кыалгысыз?

- Эм иги эсгериле. Нальчикни бир заманда да унутмайма - арчу, кыошкылыны сойген шахар. Ол кеси да Горжюден уакы-да тоююдо. Машинала бля бир ненча сагыкта юйюнге жетесе. Сора, бизни адет-теберибиз да бирге ушайдыла - таматалары, тишкырулабга намыс этенибиз, жашууга кыа карамдыбыз бир кийкидиле.

- Бусагыта Футбол миллет лигагы (ФНЛ) бир алтамга жуууклаштып турган Нальчикни «Спартакына» уа не зат тежисиз?

- Бек алай бусагытагы оюн сезюну жетишимли бошарга. Арда уа, ФНЛ-да келге кыламай, пример-лигага кыририн тежеме. Нальчикни айтхылык командасы болурга тийишиди.

Ушаккны Виктор ШЕКЕМОВ бардырганды.

Грекиядагы футбол

Энди - Россияни чемпионатына

Грекия тутушудан СКФО-ну чемпионатына Кыабарты-Малкыардан, Дагыстандан, Чеченден, Ингушетиядан, Ставропольдан, Север Остия-Аланиядан бля Кырачар-Черкесден 140-дан аслам гжефр кыатышандыла. Эришюле Дагыстанда Мыйлы бля жене кыала шахарда «Справедливая Россия» политика партианы жер-жерли бекюмоно себеплик этиюу бля кыуралгандыла.

Анда бизни республикадан Элбрус райондан Башыйланы Махмути бля Жапугуны Жюсюн жетишимли болгандыла.

Биринчи, 85 килограмм аурулукчуду туу, төрт сермешин.

Анатولي ТЕМЮРОВ, Башыйланы Махмути.

Утгабга

Шуехлукчуну матчы

Жолда жюрюкю кыоркуу-сузулуну кырал инспекцияны эсны 80-жыллык юбилейине аталган жумушланы чеклеринде Кыабарты-Малкыарны

бля Север Остия-Алания Республикалы полициясына тоюшиб, футбол ойнагандыла. Урванды сабий спорт шолуну майданында инспекторланы

араларында алгылык ючюн кыазуат кыаты барганды. Алай эки таймны заманы кыаруулу ачыкларга онг бермегенди. Аны себепли пенальтиле урууга тоюшгени. Бу жол а Кыабарты-Малкыарны инспекторлары хорламны ачыкхандыла.

Тоюшюуге кыатышанлабга дипломланы бля кубюкю бере, КЯМР-де МВД-да тылы башчы Владимир Агаров эмда УТИБДД-ни таматасы Юрий Бегисов блялай оюмла эки республиканы халкларын бириктирге себеплик этгенлерин чертендиле.

Бизни корр.

Билдирюу

Эшлген эмда хазырыла тюрбан аманылыгыны юсюнден халаргысы бар эсе...

Хурметли жаманат! Экремизин эмда терроризм бля байламлы аманыкылыон, ол сонда этгилеринин эмда хазырыла турганыларын юсюнден да, халаргыга бор эсе, centrskfo@mail.ru, сайтха, 360003, Кыабарты-Малкыар Республика, Нальчик ш., Ногом атылы

Кыабарты-Малкыар Республиканы Парламентини депутатлары, КЯМР-ни Парламентини Аппаратында ишленген Кыабарты-Малкыар Республиканы Парламентини депутаты ШАУАЛАНЫ Пагоуны жашы Ильяеса аны жашы ШАУАЛАНЫ Алушан заманысы өлгени бля байламлы, бийухан юч литрдү, кыайгы сөз бередила.

ор. 49, Россияни Ич ишлерини министр-ствосу Шимал-Кавказ Федералды округ-да Бу упровлененисны Эстермизге кыажу орасы деген почта адресе, отыгызын да ачыкк этмей билдиргере болууксыз. Дыгында ишонуулукуну бу телефон номерине сөлшюрге юч борды: 8-800-200-02-21.

Кыабарты-Малкыар Республиканы Парламентини депутатлары, КЯМР-ни Парламентини Аппаратында ишленген Кыабарты-Малкыар Республиканы Парламентини депутаты ШАУАЛАНЫ Пагоуны жашы Ильяеса аны жашы ШАУАЛАНЫ Алушан заманысы өлгени бля байламлы, бийухан юч литрдү, кыайгы сөз бередила.

УЧРЕДИТЕЛЬЦЕ: КЫАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

Баш редактор
АТТАЛАНЫ ЖАМАЛ

РЕДАКЦИЈА:
ЖАНГОРАЗЛАНЫ Нахааб (баш редактору оубрасары)
ТЕКУЛАНЫ Хауа (баш редактору оубрасары)
ТОКЫЛУЛАНЫ Борис (жууалы секретары)
МОКЪАЛАНЫ Зуура (култура бөлюмю таматасы)
ТИКАЛАНЫ Фатима (жаманат-политика жашау бөлюмю таматасы)

ТЕЛЕФОНЛА:
Редактору оубрасары - 42-63-01.
Баш редактору оубрасары - 42-38-21, 40-04-82.
Жууалы секретары - 42-66-85.
Секретариат - 40-93-62, Корреспонд - 42-63-52.
РЕДАКЦИЈАНЫ БЕТОМТЕРИ:
Жаманат-политика жашау - 42-67-68, 42-24-02.
Култура - 42-75-82.
Социалдык-экономика - 42-66-73, 40-50-18.
Жангылыкыл эм спорт - 40-39-93, 42-66-71.
Жууучулугу бля байламлы кыоркуу эм реклама - 42-37-94.
Энци корреспондент - 42-68-72.
Тизмачыла - 40-28-97, Бухгалтерия - 42-30-87.
Операторла - 40-28-49, 42-39-65.

Газетини басмагы КЯМР-ни Басма эмда асламы коммуникация жаны бля кырал комитетини компьютер службага хазыр этгенди.

Газет «Тетраграф» ООО-ну тинюрганында басмаланганды. Нальчик шахар, Ленин аты проспек, 33

Газетини ислерин тапдыру ючюн КЯМР-ни почта сызыны федеральды Управленисы жууулады.
Телефонла: 76-01-28, 76-01-10

Газетини ронинага сатыу ючюн КЯМР-ни «Роспечать» акционер обществосу жууулады.
Телефон: 42-69-34

Редакция авторла бля кыалтык жюрютмейди. Кезик жамандагы респондент эл ала артка кыайгырылмайды.

Газетте басмаланган материалда айтхылган оюмла редакцияны бля келгенине бек болуукыды. Алай айтхылган хар зат эдиле.

Россия Федерацияны Басманы юсюнде законуна тийишлиликте материалланы авторлары кеслери жуууладыла.

Редакция авторлардан 4-бетте тизгилден (машина бля жазылган 50 бет) кетюм алмады.

Газет Басманы эм асламы информацийны эркиндиктерини кыоруучу жаны бля Кыабарты-Малкыар регион инспекцияда 1994 жылда 14-июнь номерине регистрация этилгенди.

Регистрация номер — 11—0066. РИСС - 51532

Номерге графикте кере 19 00 сагыкта кыол салындады. 20 00 сагыкта кыол салынганды

ГАЗЕТНИ НОМЕРИ ЧЫГАРЫЛГА:
Байкысына Мярзият - дежурный редактор;
Кетеничаны Зульфия - жуууны секретары оубрасары;
Зезаланы Лида - (1,2-чи бетле),
Бийкеуцаны Жаннета (3,4 - чо бетле) - корректорла.

Тиражы 2050 экз. Заказ № 630
Багыасы 10 сом.

РЕДАКЦИЈАНЫ ЭМ ИЗАТЕЛИНИ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шахар, Ленин аты проспек, 5.
электрон почта: elbor_50@mail.ru